

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispartita

Dominicus

Francofurti, 1613

Principium

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

ter ex tabula belle confecta voluptatem capit: si agricola...
liber fuis frui opibus: Quid principi debet esse iu...
compleatur republicam, sua opera redditam

tere castigaciones, neque illa paulo durius trahere civibus tutum
esse. Itaque illi prudentissimi senes in Ttagoedia, sese principum fa...
eta animadvertere se speculati negant.
Pauc & Monedula.
Cum habent comitia volucres regi creando, petit regnum...
pauo, quod se ob formam eximiam illo dignum prae cunctis esse
diceret. Qui cum omnium suffragia laturus videretur: Hic tamen
rex, inquit Monedula, si forte sic factus, & aequalum hostem habue-
rimus, quidnam opis auxiliivae poterit adferre?
Monet fabula, in principibus legendis non speciem modo, sed
etiam virtutem & sapientiam spectari oportere.
Vide tit. Gubernatio, Magistratus, Rex.

¶ EXEMPLA BIBLICA.
Princeps & Prælatorum malorum Exempla: Aaron, Exod. 32.
filii Israelitarum, Num. 23. G. 4. Filii Heli, 1. Sam. 2. v. 2. 12. Iero-
sola. Reg. 12. v. 19. 20. 28. 30. Achab, 1. Reg. 18. 1. Manasses, 2. Paral. 33.
Heliobodonofor, Esa. 14. v. 20. Reges Aegypti, 19. v. 13. Sobna,
1. Sedecia, Jer. 38. v. 5. Pilatus, Matth. 27. v. 18. 24. Ioan. 19. v. 13.
Sacerdotum, Act. 4. v. 18. Magistratus Templi, v. 18. 26.
Ceteris, 6. v. 12. Magistratus Philippensis, 16. v. 22. Ana-
stasius, 3. Felix, 24. v. 28. Festus, 25. v. 9. 12. Principes & Reges in
quibus dicitur inaugurandi ritus Exempla: In Iosua, Num. 37.
1. Sam. 10. v. 1. 12. Davide, 16. v. 11. 12. 13. 2. Sam. 2. 4. v. 5. v.
10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

¶ HIEROGLYPHICA.
Aegypti sacerdotes, si Principem aut legislatorem significare
vult, Cens Hieroglyphicum cum diademate, siue fascia, vel a-
liis hinc habent, reliqua corporis facie nuda, propterea quod velu-
t animalium, ut Lucretius ait, sicut cum pectore corda, in De-
i simulacris diligenter observandis detinentur: sic etiam prin-
cipum qui iura dicit legunt, Regem, qui antea tunc tempore claruerit,
non contemplantur debet, &c. Pier. Val. lib. 5. p. 48. E.
Quæntem ad imbecillitatem principis significare qui volunt,
ut pingunt: inualidissimum est vris caput, quod contra le-
gitimum, Pier. Val. lib. 13. p. 107. A.

¶ EMBLEMA.
Princeps subdiorum incolumitatem procurans.
Emblema cxliii.
Titani quætes consurbant æquora fratres,
Tum miseris nauas ancora iacta iuuat.
Hanc prius erga homines Delphin complexit, immis
Tantum ut possit figere illa iuvas.
Quam hæc bac memores gestare in signi Reges,
Ancora quod nauis, se populo esse suo.

¶ FÆVLA.
Leporum caput.
Cæcis iussu in cornam parere leporem, detracta reliqui corpo-
re: eum in capite denudando plusculum illi negotii exhibe-
re, commiserat inquit, ad hanc partem aduocari oportuit.
Fævula docet, capita Reipubl. non facile neque libenter admit-

Principium.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Principium, Græc. ἀρχή, Hebr. Reschib, à Resch, Caput, nam
principium est initium cuius rei Principium dicitur, pro-
orationis exordio. Accipitur interdum pro fundamento artis
vel scientiæ, cui innuntur reliqua omnia quæ in ea traduntur,
item, pro primo illo rerum omnium fonte, unde cætera omnia flux-
erunt, atque initium sumplerunt.
Principia interna Naturæ sunt, quæ nec ex aliis, nec ex seipsis
mutuo, sed ex ipsis alia visibilia corpora naturalia orta & constituta
sunt, ut pote ad generationem & constitutionem eorum pertin-
entia. Ita nominantur ut à causa efficiente & fine, corporum natu-
ralium externis principiis distinguantur. Ac Deus quidem est verum
vereq; primum & vnicum principium, à quo & propter quod om-
nia corpora naturalia orta sunt: quia ipse propriissime est rerum
omnium quæ in hac vniuersitate, sunt tum causa efficiens prima
vniuersalis, agens, mouens, exemplaris: tum finis vniuersalis, vlti-
mus & supremus.

Principia interna Naturæ visibilib, seu corporum naturalium vi-
sibilibus duplicia sunt. Constitutiua, nempe ex quibus tanquam
partibus naturale corpus constitutum est, & quæ propterea in cor-
pore constituto permanent. Suntq; duo nimirum materiæ & for-
ma: deinde transmutatiua, cuius principium naturale est Priua-
tio Physica, quæ est vacuitas seu carentia formæ in subiecto seu
materia spaciæ illius formæ: ac proinde materiæ constitutio talis,
vt apta sit ad recipiendam formam.

Naturalia principia, sicut notitiæ à Deo humanæ menti infusa, ve-
luti radii lucis & sapientiæ diuinæ, vt sine testimoniis de Deo & eius
voluntate, discernant nos à bestis, regant vitam, gignant honestas
artes, scientias ad disciplinas, quarum vtilis in vita necessarius est.
Illa sunt Theoretica & Practica. Theoretica nominantur fontes præce-
ptorum in artibus & scientiis ad cognitionem rerum. Practica præ-
cedantur mores & officia hominum, quia discernunt iustitiam & inius-
tiam, honesta & inhonestas, æquas & iniquas, vt congruant voluntates
& actiones nostræ cum voluntate Dei. Horum principiorum veluti
læpina quedam occurrunt passim in scriptis etiam Gentilium, vt
Homeri, Platonis, Aristotelis, & aliorum.

Principium omnium, sine principio, de seipso loquitur, Esa. 44.
4. & 43. 13. & 44. 6. & 4. 12. Apocal. 1. 8. 11. & 2. 8. & 21. 6. & 22. 13. An
principium & ens illud, nihil est, & per illud omnia facta sunt, atque
vt omnia intereant superflua manebit.

SENTENTIAE PHILOSOPHICÆ.

Principii nulla est origo. Nem ex principio oriuntur, Cicero. 1.
Tusc.
Omnium rerum principia parua sunt, sed suis progressionibus
augentur. Idem 5. de fin.

Principium primum rerum optimum est, & ipsum bonum,
quod anima sequitur, quod lumen menti infundit, cuius vestigium
hæc passim concepit, mentem & animam ad se trahit, & ab errore
reuocat, vt penes ipsum denique conquiescant, ab ipso omnia sunt,
nihil melius ipso: per se sufficientissimum. Plotin. Enn. 6. l. 7. c. 23.

Principium primum quid sit, oportet nos incerta mente hinc
abire, nec quicquam vltius indagare. Nam omnis quæstio quæ-
rit, vtrum sit nec ne, vel quale, vel quid. Non propter quid? quia
non est supra illud principium: non quale: quia nihil illi accidit.
Quid declarat potius de illo non esse inquirendum: nec de eo du-
bitandum est. Idem, Enn. 6. l. 8. c. 11.

Principia rerum naturalium qui admiserunt, alii corporea sim-
mul & incorporea, spiritalia & materialia miscuere, Deum vide-
licet, ideas, & materiam: quam sententiam plerique Platoni tri-
buunt. Aristoteles materia, formam & priuationem. Pythagoras
ex numeris composuit principia. Mathematici nonnulli fines cor-
porum posuere. Straton Physicus qualitatibus naturalibus solum
contentus fuit. Democritus inuisibilia corpora, Epicurus atomos,
alii in numero principiorum vari fuerunt. Nam vnum, duo, tria,
quatuor.

quatuor, & quinque posita fuere: nec ita minor difficultas fuit in
rei natura & qualitate. Quia enim vnum, alius terra, alius aqua,
aerem alius, ignem alius, & sic de aliis: ita vt quidam infinita prin-
cipia opinantur. *Ioan. Franc. Picus. Mirandul. in examine Sa-
nitatis doct. Gent. l. 1. c. 10.*

De principis rerum naturalium multa Plutarchus collegit. *Lib.
1. de placitis Philosophorum, cap. 3.*

Veteres quando principium rerum agendarum totius esse di-
midium dicunt, in lingulis rebus curandum esse monent, vt recte
ordiamur. Quamuis autem per excessum id dicere videntur, mihi
tamen minus ab illis quam ipsa veritas exposcat, dici videtur. Po-
terit enim quis confidenter dicere, non esse principium totius di-
midium, sed & insuper requiri, vt ibi inchoauens, ad finem quo-
que animo contendas. Etenim quomodo fieri poterit, vt recta quis
ordiamur, nisi simul & consummationem propositi mente concipi-
at, sciatque quofum & ad quid, & qua ratione quod conatur effi-
cere queat? Rursum quomodo res competenter resumari pote-
runt, nisi primum recte expendas, vnde, aut quomodo, vel propter
quid, rem al quam aggredere? Quocirca non est putandum ad
dimidium duntaxat extendenda esse principia, sed ad finem vique:
eaque de re totum habendum studium tam dicentibus quam
audientibus. *Polyb. l. 5.*

In omnibus publicis rebus principia diligenter consideranda
sunt: propterea quod postea sine iunio probo & periculo ab
iam constitutus diuque retentis, discedere possunt homines. *Fr.
Guc. lib. 8.*

SENTENTIAE POETICAE.

Quida. Reme.

*Sed ramentum est artis tristissima ianua nostrae,
Et labor est vntus, temporis omnia parit.
Adspice vix prenosos vntus prima iuga iuuenos?
Et noua vntus em singula ledat equum?*

Ter. Heaut. 5. 3.

*Hac dum incipias gratia sunt,
Dumque ignotes: vbi cognovis, facilia.*

Hor. l. Epil. 2.

*Dimidium facti qui capere, habet: sapere aude:
Incipe.*

Anfon. Epig.

*Incipe, dimidium facti est: capisse: super sit
Dimidium, cui sum hoc incipe, & efficitur.
Idem Monol.*

*Incipe, quicquid agas, pro toto est prima operis pars.
Plaut. Persl.*

*Si quam rem accures: scribe, aut frugaliter,
Soler illa recte sub manus succedere.*

*Atque adeo polirme, si quis querem accurate suam,
Sic et procedit: post principia denique si malus,
Aut nequam sit, male res vertunt, quas agit:*

*Sic autem si vntus si. eueniunt frugaliter.
Hanc rem exoptis sum facere & callide,
Igitur proventur am bene confido mihi.*

Lucret. 1.

*Cui nisi prima fides fundat a valebit,
Haud erit, oculis de rebus quo euerentes
Confirmare animi quidquam ratione que amus.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nullum est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

*Principium nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia. Cic.
1. Tusc. & in som. Scipionis.*

gone perditio, vt conferuetur. Filius egressus, & se clam
aruo perfoliando satis vnum non esse iuuuim, secum cogit
itaq; illum diem, desperato laboris procellu, cum humi prope
um se prostrasset, acquieuit. Idem postero & tertio die fecit
pater opus inspecturus egreditur: & intactum adhuc aruum esse
videns, de filio, quid illis diebus egisset, requirit. Nihil inquit
re filii intellecto: At tu, inquit singulis diebus spatium potum
sto vnum perdidisti. Cum filius oblectatus patri aliquo dictum
stionos pedes absoluisset, arui fodendi, spatium indices minus
qui animaduertit, itaque annis celeriter torum illud vntus
fuerat, perdidit.

Fabula significat, difficultatem in estimandis laboribus & opo
faciendum potius, quam metiendum.

Priuatio.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Priuatio, Graece signis, us, h, & sigis, priuo dicitur: Hebr.
Schachal, & Schachol, in 1. coniugatione. Orbus sunt, vntus
est, priuatus esse aliqua. In 2. coniug. Schichol, vntus signa-
uit. Inde Schechol. Orbis, priuatio. Est autem priuatio negatio
substantiae ab aliquo determinato genere. *secundum Arist. lib. 1.
Metaphys.*

Priuatio duplex, scilicet in priuari, & in priuato esse: prima est
contraria habitus, non autem secunda, *Ex B. Thom. in 4. dist. 1.
de malo q. 1. art. 1. & q. 2. art. 9.*

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Priuatio & repugnantia aduentitium quiddam est. *Lib. 1. de
Nat. c. 7. T. 66.*

Ex priuatione, quae per se nihil est, etsi non inest, tenet aliqd
fit. *lib. 1. de Nat. c. 7. T. 75.*

Priuatio sepe et, qui animi aciem ad id malum, quod est in
tenderit, non esse omnino videbitur. *Lib. 1. de Nat. c. 9. T. 11.*

In priuatione subiecta est natura quaedam, de qua priuatio dicitur.
Lib. 2. 3. Metaph. c. 2. T. 4.

Priuatio est habitus quodammodo. *Libro 2. 4. Metaphys. c. 1. T. 17.*

Priuatio est natura contraria vniuersae speciei. *Plat. l. 1. de
Priuatione non est qualitas, vel qualis, imo qualitas eorum, vt
silentium vocis vel alterius cuiuscunque vacatio nam priuatio est
negatio, quale in affirmatione consistit. Idem Eun. 2. lib. 1. c. 4.
cap. 13.*

Priuationes, stilla, quorum dicuntur priuationes, sunt quatuor
ipsae quoque qualitates erunt. *Idem Eun. 1. 3. c. 19.*

Priuatio nec ipsa per vim propriam non aduenit, materialis
enim priuatio vim nullam habet, particularis non vt priuatio, sed
qua ratione non est priuatio, vniuersam vim aliam habet, quatenus
enim particularis est defectus boni, nondum est malum, quae
si non sit vltra particularis, simul & ipsa natura mali dicitur. *Dion.
Areopag. de diuinis nominib.*

Priuationes in affectis eius quodammodo sunt species, tamen
non sunt? ad vniuersam enim entis potentiam etiam ipse habet
perant debilem quandam ensidem imaginem. *Prud. d. Theop. per
pof. 74.*

Priuationes quandoque eligimus magis, quam habere bonum
boni. *Pic. Plat. P. armen. c. 46.*

Priuationem absque habitu considerare non possumus. *Idem
Plat. Sophist. c. 18.*

Priuatio ex habitu cognoscitur, & rectum & vbi obliqua est
index. *Ioan. Franc. Pic. Mir. de praerogatione lib. 3. c. 1.*

Priuationem vocat Moyses tenebras. *Ioan. Franc. Pic. Mir. in
Heptap. l. 1. c. 2.*

Priuationes sunt de genere non entium, cum de se sint abren-
contradietionis extremum. *Ioan. Franc. Pic. Mir. in epist. ad
Euenim.*

Priuatio in simplicis rei ortu, mutationis in materia causa est ef-
ficientis. *Jacob. Carpent. in Actin. c. 7.*

Probitas.

DEFINITIONES ET ETYMOLOG.

Probitas est prudens bonitas: quae mentes à se omnem er-
ritum prohibent rationis motum. Cuius contrarium, Facinus
vel improbitas, vt opinantur quidam, flagitium: quocumque
mentem solam tangit. Probum Festus hominem vocat, qui se pro-
hibet à malefaciendo. Alii probum dicit volunt: quod pro-
bitum, metaphorsè sumpta à metalis, Hebr. Probus, vt bonus appo-
latur. *Chasab. 1. Sacer, pius beneficius, misericors, à verbo Chasab.*

PC

POLYANT